

تضعیف شدید سرمایه گذاری در بخش معدن

معاونت بررسی های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

هر ساله نتایج طرح‌های آمارگیری معادن در حال بهره‌برداری کشور توسط مرکز آمار ایران منتشر می‌شود. در این طرح‌ها، داده‌های مرتبط با همه معادن باستثنای معادن نفت، گاز، اورانیوم و خاک رس پوشش داده شده است. بر اساس گزارش بهمن ۱۴۰۰ دفتر آمارهای صنعت، معدن و زیربنایی مرکز آمار ایران، داده‌های مربوط به متغیرهای صنعتی اقتصادی معادن در حال بهره‌برداری کشور از جمله تعداد معادن، اشتغال، شاخص قیمت تولیدکننده، ارزش افزوده و ارزش سرمایه‌گذاری برای بازه زمانی ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۹ ارائه شده است.

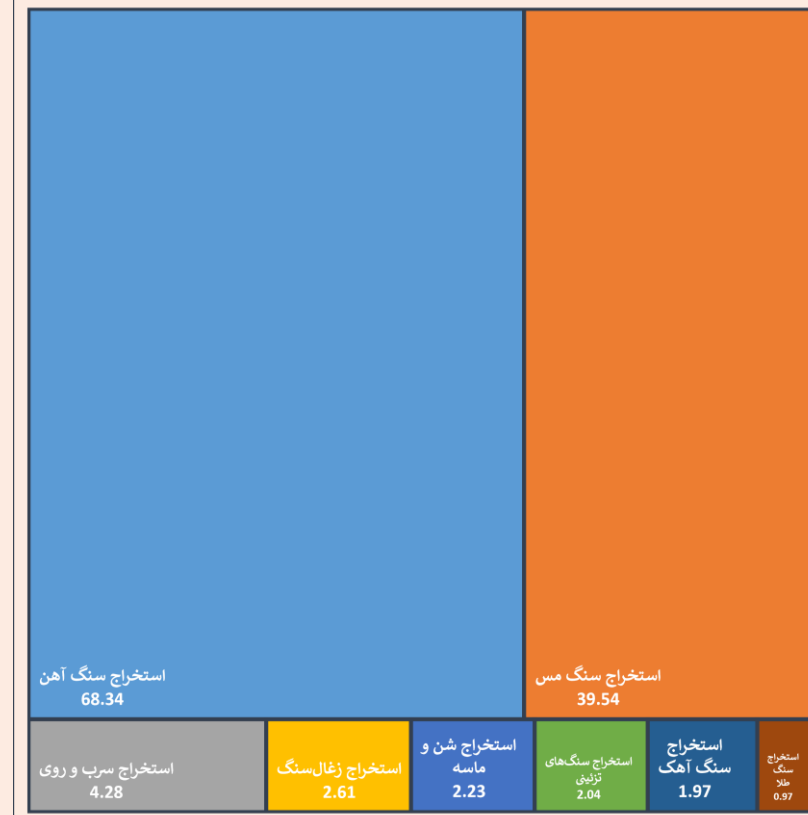
بررسی و تحلیل کارشناسی داده‌های مزبور نشان می‌دهد که؛

- بیشترین ارزش افزوده معادن کشور در سال ۱۳۹۹ توسط معادن استخراج سنگ آهن و سنگ مس با مجموع سهم ۸۶ درصد، تولید شده است.
- ۷۱ درصد از ارزش افزوده معادن در سال ۱۳۹۹ در معادن دو استان کرمان و یزد تولید شده است.
- تعداد معادن کشور و اشتغال به کار گرفته شده در آنها طی سال‌های ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۹، روندی افزایشی داشته است.
- روند عمومی تغییرات ارزش افزوده اسمی و واقعی معادن طی این بازه زمانی، هر دو افزایشی بوده و متوسط رشد سالانه ارزش افزوده اسمی و واقعی معادن موردنظر در این گزارش طی این دوره، به ترتیب حدود ۷۲ درصد و ۲۴ درصد بوده است.
- رشد سرمایه‌گذاری اسمی طی دوره مورد بررسی مستمر و مثبت، ولی روند رشد سرمایه‌گذاری واقعی در همین دوره، کاهشدهنده و نزولی است. متوسط رشد سالانه سرمایه‌گذاری واقعی در معادن کشور طی بازه موردنظر، منفی ۱۸ درصد است.
- نسبت سرمایه‌گذاری به ارزش افزوده در سال ۱۳۹۹ به کمترین رقم طی سال‌های ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۹ یعنی ۴ درصد رسیده که با توجه به تضعیف شدید سرمایه‌گذاری در این حوزه، نگران‌کننده است.

ترکیب معادن در حال بهره برداری

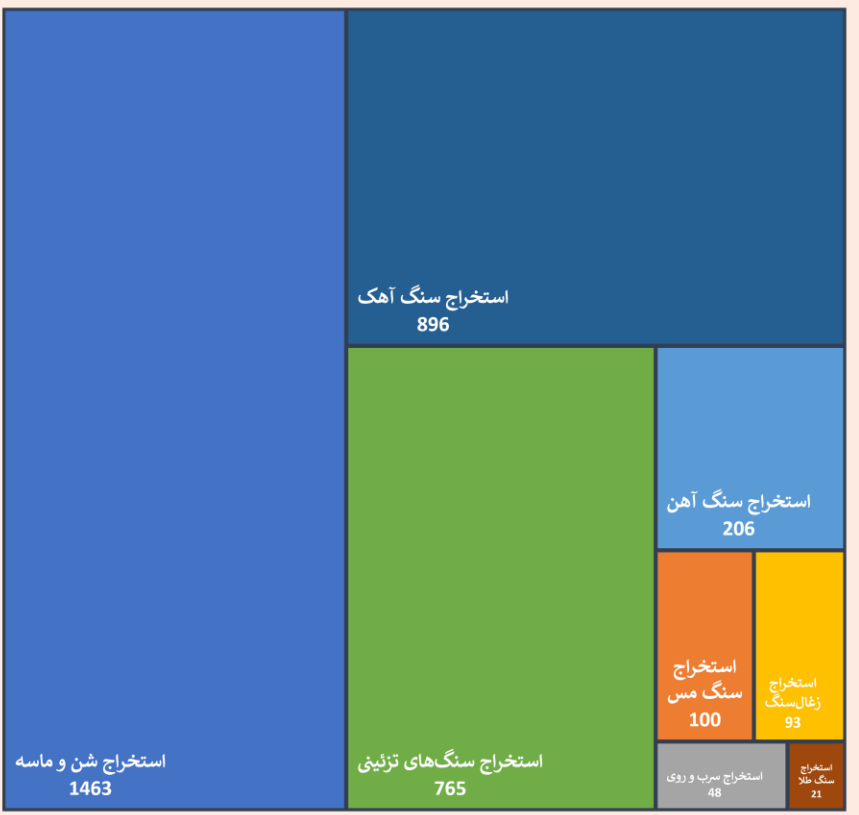
ترکیب ارزش افزوده معادن عمده ۱۳۹۹ - هزار میلیارد تومان

ترکیب شاغلان معادن عمده در سال ۱۳۹۹ - نفر

ترکیب تعدادی معادن عمده در سال ۱۳۹۹ - واحد

۶۲ درصد از کل معادن در حال بهره‌برداری بااستثنای معادن نفت، گاز، اورانیوم و خاک‌رس شامل معادن استخراج سنگ آهن، سنگ مس، سرب و روی، زغال سنگ، شن و ماسه، سنگ‌های تزئینی، سنگ آهک و سنگ طلا، با دارا بودن ۸۴ درصد از کل اشتغال معادن، حدود ۹۷ درصد از کل ارزش افزوده معادن را تولید می‌کنند. در سال ۱۳۹۹ در گروه معادن مزبور بیشترین تعداد متعلق به معادن استخراج شن و ماسه با ۱۴۶۳ معدن، بیشترین اشتغال متعلق به معادن استخراج سنگ آهن با رقم ۲۹۷۸۳ نفر و بیشترین ارزش افزوده تولید شده متعلق به معادن استخراج سنگ آهن با رقم ۶۸.۳ هزارمیلیارد تومان است. بیشترین ارزش افزوده معادن کشور در سال ۱۳۹۹ توسط معادن استخراج سنگ آهن و سنگ مس با مجموع سهم ۸۶ درصد، تولید شده است.

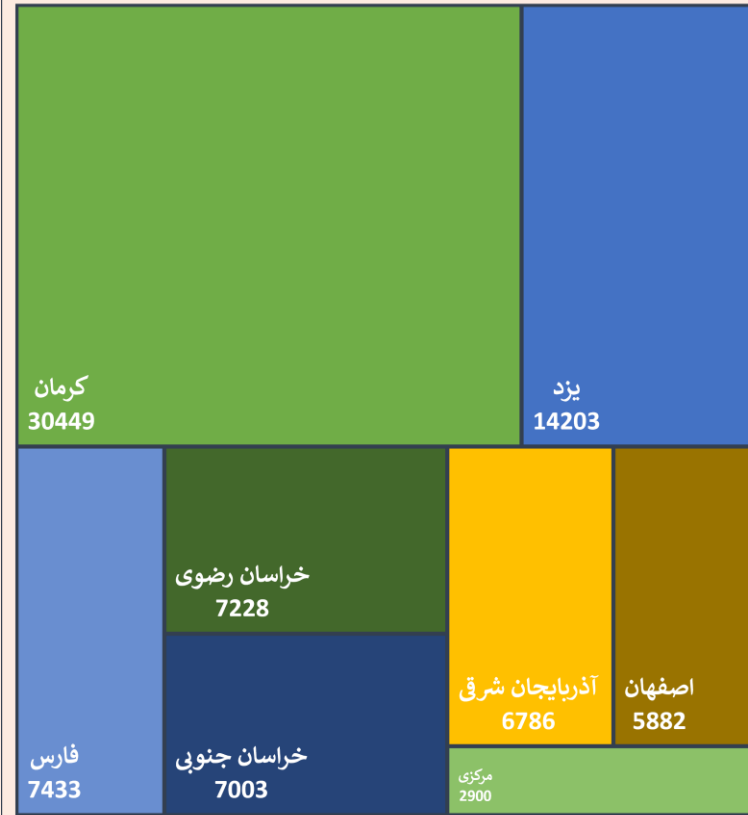
ترکیب استانی معادن در حال بهره برداری

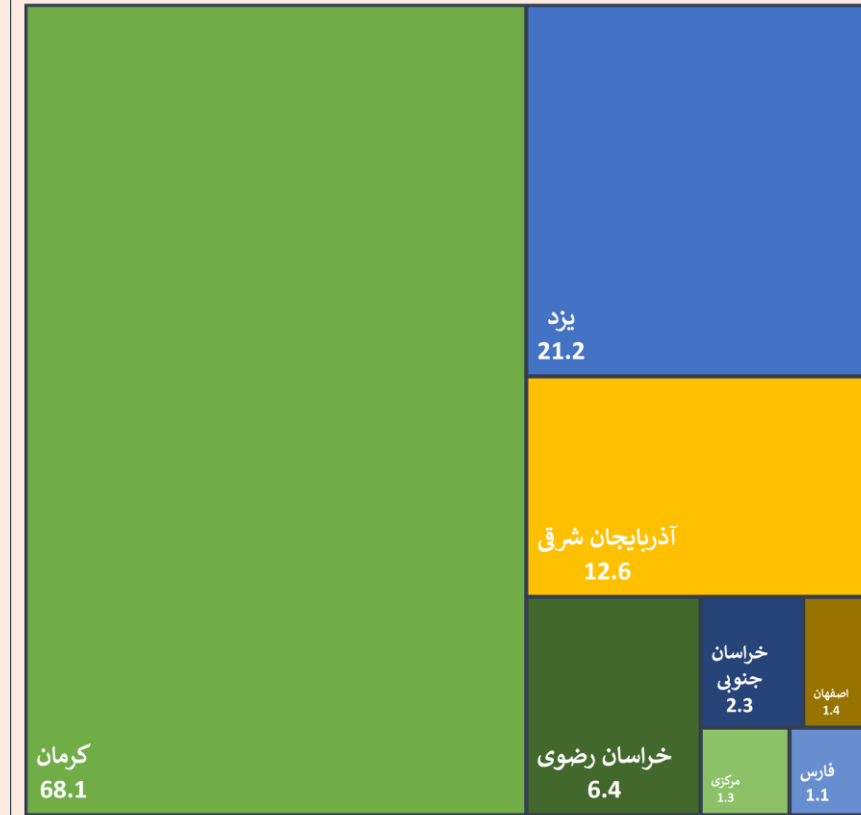
ترکیب استانی تعداد معادن عمده در سال ۱۳۹۹ - واحد

ترکیب استانی تعداد شاغلان معادن عمده در سال ۱۳۹۹ - نفر

ترکیب استانی ارزش افزوده معادن عمده سال ۱۳۹۹ - هزارمیلیارد تومان

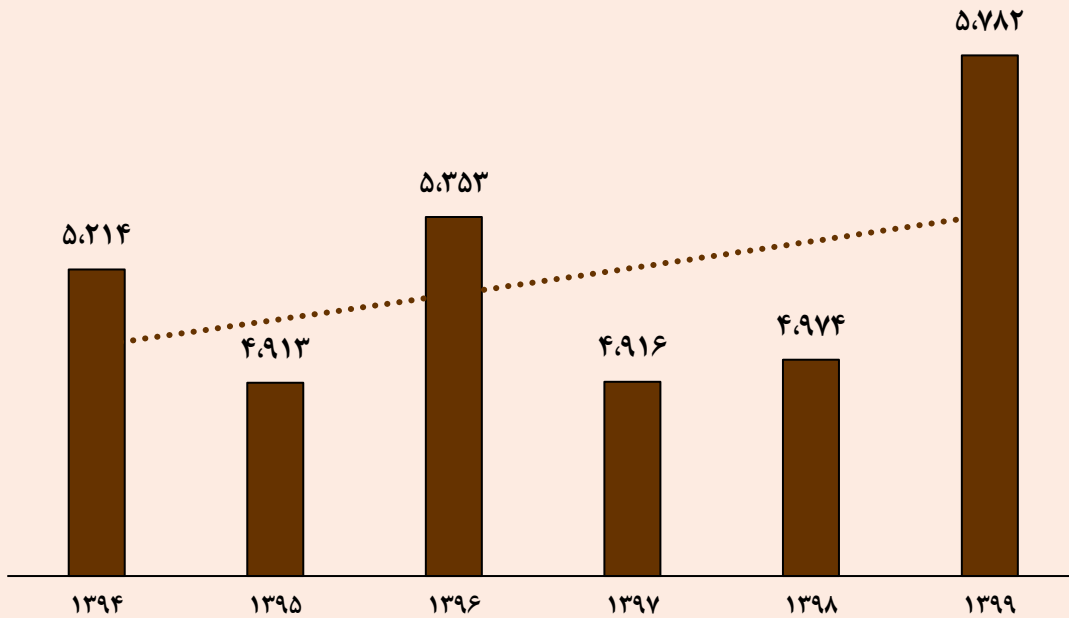
۴۶ درصد از کل تعداد معادن در حال بهره‌برداری بااستثنای معادن نفت، گاز، اورانیوم و خاک‌رس در استان‌های خراسان رضوی، فارس، کرمان، اصفهان، آذربایجان شرقی، خراسان جنوبی، مرکزی و یزد قرار دارند که سهم این معادن از کل اشتغال معادن در حال بهره‌برداری در سال ۱۳۹۹ حدود ۶۸ درصد و سهم آنها از کل ارزش افزوده معادن، ۹۱ درصد است. در سال ۱۳۹۹، بیشترین تعداد معادن در حال بهره‌برداری کشور در استان خراسان رضوی با رقم ۵۶۷ معدن، بیشترین تعداد شاغلان و بالاترین ارزش افزوده معدنی متعلق به استان کرمان به ترتیب با ارقام ۳۰۴۴۹ نفر و ۶۸.۱ هزارمیلیارد تومان بوده است.

معاونت بررسی‌های اقتصادی

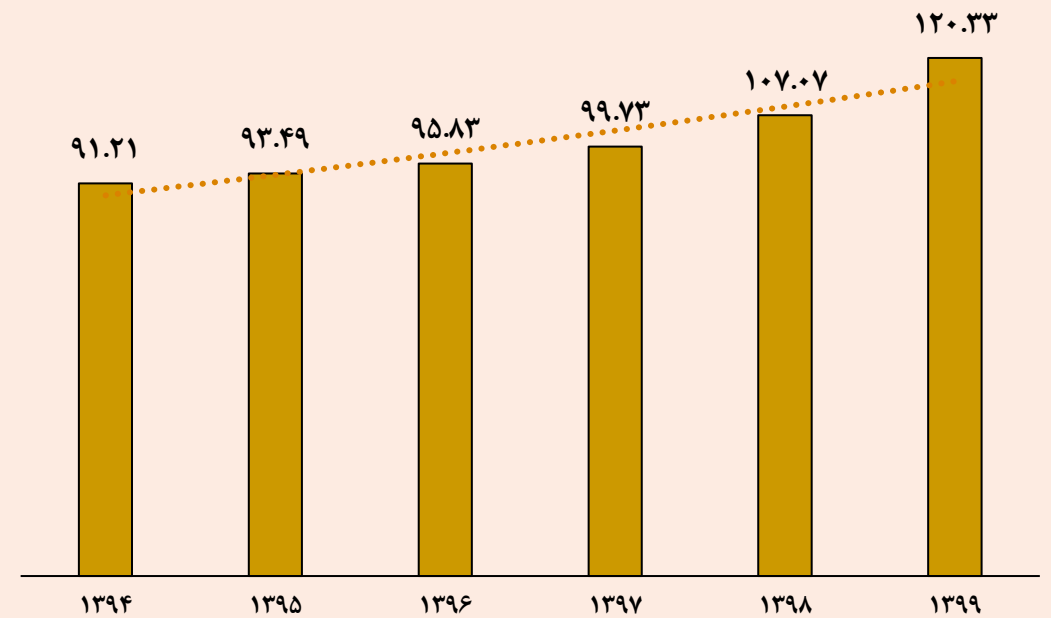
۷۱ درصد از ارزش افزوده معادن در سال ۱۳۹۹ در معادن دو استان کرمان و یزد تولید شده است.

تعداد معادن در حال بهره‌برداری

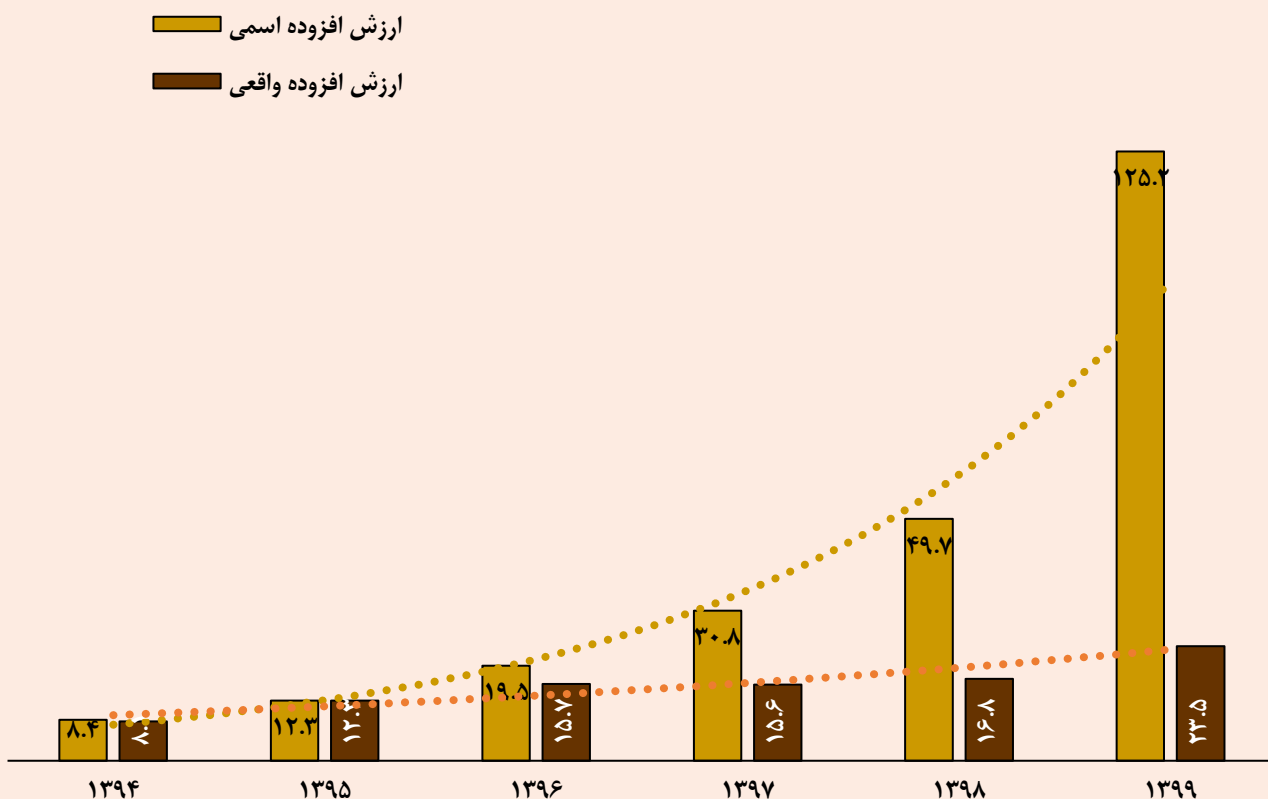

شاغلان معادن در حال بهره‌برداری - هزار نفر

روند عمومی تغییرات اشتغال معادن در حال بهره‌برداری کشور طی شش ساله منتهی به ۱۳۹۹، افزایشی مستمر بوده به نحوی که میانگین رشد سالانه اشتغال در این دوره حدود ۵.۷ درصد است. این موضوع برای روند تغییرات تعداد معادن نیز صادق است با این تفاوت که در مقاطعی مانند سالهای ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ از تعداد معادن فعال کاسته شده است. میانگین رشد سالانه تعداد معادن در حال بهره‌برداری طی سالهای ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۹ حدود ۲.۱ درصد است. به طور متوسط هر معدن فعال کشور در سال ۱۳۹۹ حدود ۲۱ نفر نیروی شاغل داشته که این رقم در مقایسه با سال ۱۳۹۴ حدود ۳ نفر افزایش یافته است.

ارزش افزوده معادن در حال بهره‌برداری - هزارمیلیارد تومان

ارقام واقعی: تعدیل شده بر اساس شاخص قیمت تولیدکننده معدن ۱۳۹۵=۱۰۰

شاخص قیمت تولیدکننده معدن بر اساس سال پایه ۱۳۹۵، از رقم ۱۰۴ در سال ۱۳۹۴ به ۵۳۲ در سال ۱۳۹۹ افزایش قابل توجهی داشته که اثرات این موضوع در افزایش ارزش افزوده اسمی معادن و ۱۴.۸ برابر شدن آن در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۴ نیز مشاهده می‌شود.

در صورت حذف آثار تغییرات شاخص قیمت تولیدکننده در این بخش، تغییرات ارزش افزوده واقعی معادن، قابل استخراج و بررسی است. همان طور که در نمودار روبرو نشان داده شده، ارزش افزوده واقعی معادن نیز طی دوره مورد بررسی با استثنای سال ۱۳۹۷، روند مستمر افزایشی، البته با سرعتی به مراتب کمتر از رشد ارزش افزوده اسمی، داشته به نحوی که میانگین رشد سالانه ارزش افزوده واقعی در این بازه زمانی ۲۴ درصد بوده است.

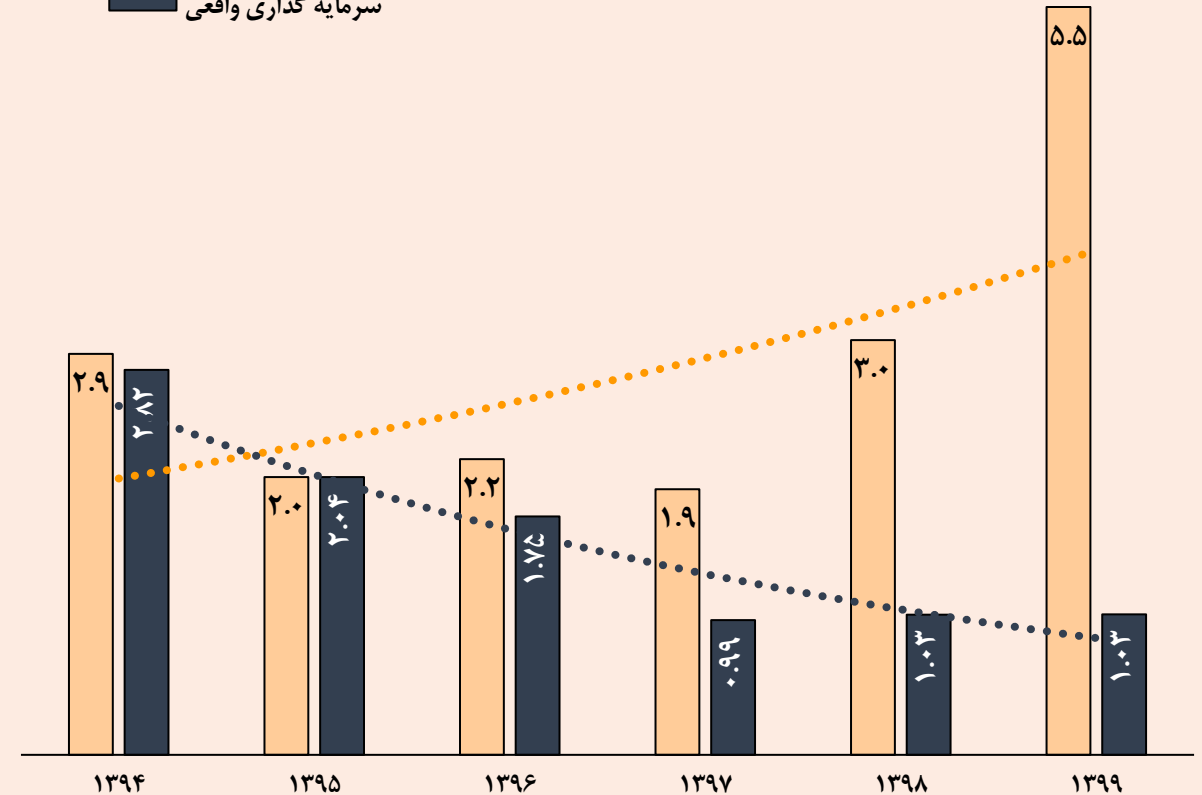

سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری - هزارمیلیارد تومان

سرمایه گذاری اسمی
سرمایه گذاری واقعی

با وجود روند افزایشی سرمایه گذاری اسمی در بخش معادن طی سال های ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۹، روند سرمایه گذاری واقعی در معادن در حال بهره برداری طی این بازه زمانی، نزولی است. سرمایه گذاری واقعی انجام شده در معادن در سال ۱۳۹۹ حدود ۱۰۳ هزارمیلیارد تومان اعلام شده که کمتر از رقم مشابه در سال ۱۳۹۴ است. میانگین سالانه رشد سرمایه گذاری واقعی طی دوره مورد بررسی، منفی ۱۸ درصد است.

متغیر مهم دیگر مربوط به سرمایه گذاری، نسبت سرمایه گذاری به ارزش افزوده است که این نسبت برای معادن در حال بهره برداری کشور از ۳۵ درصد در سال ۱۳۹۴ به کمترین رقم یعنی ۴۴ درصد در سال ۱۳۹۹ رسیده و مشابه سرمایه گذاری واقعی، طی سال های مورد بررسی، روند نزولی داشته است.

ارقام واقعی: تعدیل شده بر اساس شاخص قیمت تولیدکننده معدن ۱۳۹۵=۱۰۰